

42 Valkenburgse joden gedeporteerd en omgekomen

* De gedenkplaat op de Joodse begraafplaats aan de Cauberg.

Vanuit de gemeente Valkenburg-Houthem zijn in de Tweede Wereldoorlog 42 Joden gedeporteerd en in de Duitse vernietingskampen omgekomen. Na de familie Cahn wordt de grootste groep gevormd door twee gezinnen Benedik, die naast elkaar in de Wilhelminalaan 23 en 25 woonden. De Benediks zijn in dubbele zin met elkaar verwant. De vaders zijn broers en de moeders zussen.

De Benedik's komen tussen 1907 en 1911 uit Schimmert naar Valkenburg gekomen. Stamvader David Benedik sterft, 78 jaar oud, op 12 juli 1898, en wordt op het Joods kerkhof in Haasdal (Schimmert) begraven. Zijn vrouw Eva Claessen, sterft op 11 november 1920 en ligt begraven op de oude Joods begraafplaats aan de Dwingel. Hun zoon Bernard Benedik, geboren op 20 februari 1874 en gestorven op 2 maart

1940, ligt op de nieuwe Joodse begraafplaats aan de Cauberg.

De gedeporteerde en omgekomen leden van het gezin Bernard Benedik zijn diens weduwe **Mathilde Heijser**, geboren 25 juni 1876 te Hoof bij Kassel in Duitsland en omgekomen 14 mei 1943 te Sobibor, en de zonen **Robert**, geboren 8 mei 1907 te Schimmert, en **Rudolf**, geboren 3 augustus 1911 te Valkenburg. Robert en Rudolf komen om in Szytkowice, de eerste op 15 januari 1943 en de tweede op 31 december 1942.

Het andere gezin Benedik bestaat uit de vader **Jozef Benedik**, geboren 24 januari 1876 te Schimmert en diens vrouw **Bertha Heijser**, geboren 8 juli 1885 te Hoof. Beiden vinden de dood op 14 mei 1943 te Sobibor. Hun zoon **Walter**, geboren 14 juli 1920 te Valkenburg, sterft op 2 juli 1943 te Sobibor. De inwonend (schoon)zus en tante **Liza Benedik**, geboren 5 december 1877 te Schimmert en is ook omgekomen op 14 mei 1943 te Sobibor. De Benedik's hielden zich bezig met handel in vlees.

Dan volgen nu de andere gedeporteerde en omgekomen Joden uit Valkenburg. **Isaak de Jong** wordt geboren op 6 mei 1888 te Mijdrecht als zoon van Joseph de Jong en Betje van Dam; zijn vrouw **Hesselina (Liena) Drielsma** komt uit Druten waar zij 14 oktober 1887 als dochter van Hessel Jonas Drielsma en Esther Polak wordt geboren. Beiden sterven op 31 augustus 1942 in Auschwitz. Of zij kinderen hadden is niet bekend.

Mozes Friesem wordt 29 augustus 1871 te Brugbrohl geboren en zijn vrouw **Setta Lambert** op 24 oktober 1880 te Nischenich. Beiden worden op 11 juni 1943 vermoord in Sobibor. Zij wonen vóór hun deportatie bij Gustaaf Hertogs in de Wilhelminalaan 44.

De veehandelaar **Jacques Samuel** wordt 6 mei 1875 geboren in Luik en zijn vrouw **Bertha Golstein** op 7 oktober 1880 in Brussel. Zij komen om in de gas-kamers van Auschwitz op 1 oktober 1942, nadat zij in hun villa aan de Nieuweweg 25 zijn opgepakt. Hun twee zonen Marcel en Paul, beiden geboren te Luik op respectievelijk 20 mei 1908 en 8 augustus 1909, hebben de oorlog overleefd.

Op Neerhem 45 wonen vanaf 1938 de veehandelaar **Ferdinand Gottschalk**, diens vrouw **Johanna Baum** en zoon **Rudolf Sally Gottschalk**. Ferdinand wordt 10 oktober 1897 geboren in Geilenkirchen als zoon van Adolf Gottschalk en Maria Anna Frenkel. Johanna Baum komt uit het Duitse Bauchem en wordt geboren op 20 mei 1896. Zoon Rudi is van 29 maart 1926. Terwijl de moeder op 7 september 1942 sterft te Auschwitz, komen vader en zoon op 31 maart 1944 om in, wat genoemd wordt, Midden-Europa.

Margaretha Abraham, weduwe Cohen, en de kinderen **Frits Cohen** en **Rosel Cohen** vinden we op de Berkelstraat 15/hoek Maternusstraat. De moeder wordt geboren op 9 november 1900 te Altenkirchen. Rosel en Frits te Dinslaken op respectievelijk 20 juli 1925 en 10 juni 1929. Alle drie eindigen hun leven op 31 augustus 1942 in de gaskamers van Auschwitz. Op hetzelfde adres ook **Servaas Soesman**, geboren op 22 januari 1855 te Meerssen als zoon van Ambrosius Lasarus Soesman en Jetta (Henriëtte) Hertogs, en diens vrouw **Emma Horn**, geboren 13 april 1870 te Mülheim. Soesman werd als 87-jarige nog gedeporteerd. Er wordt verteld dat hij in Aken werd afgezonderd uit een groep gedporteerden en kort nadien is overleden. Met zijn vrouw stierf door ontberingen op 23 april 1943 in het doorgangskamp Vught.

In de Berkelstraat op nummer 32 woont het gezin Sajet. **Levie Sajet** wordt geboren op 24 juni 1890 en zijn vrouw **Grietje Weiniger** op 4 juni 1890, beiden in Amsterdam. Vanuit Elburg, waar de man in de twintiger jaren korte tijd rabbijn is, komt het gezin naar Valkenburg. Met zoon was **Benediktus Hirschel Sajet** die 3 maart 1926 in Elburg wordt geboren. De ouders sterven op 19 november 1942 in Auschwitz; zoon Ben op 31 maart 1944 in Midden-Europa. Hij verblijft tussen 11 en 16 november 1942 in Westerbork.

Mojzesz Leib Eisenberg en **Maria Goldberg** wonen vanaf 30 maart 1937 op Emmalaan 29. De koopman Eisenberg wordt 5 maart 1890 te Debesiawki in Polen geboren; Maria Goldberg op 20 november te 1900 Nürnberg. Het paar (zonder kinderen) komt van Houthem en woont eerst vanaf 25 november 1935 in de Guascostraat.

** De tweelingbroers Curt en Erwin Hirschberg*

De tweelingbroers **Curt Hirschberg** (ook Kurt) en Erwin komen op 16 augustus 1900 in het toenmalige Duitse Breslau ter wereld. Terwijl Erwin de oorlog overleeft wordt Curt op 23 augustus 1943 in Blechhammer (Auschwitz) in de rug geschoten en sterft. De broers hebben vanaf 1928 cinema's, een variététheater en een concerthal in Breslau. Op de vlucht voor de Nazi's komen zij naar Nederland, waar zij Hollandia-bioskopen exploiteren in Heerlen, Hoensbroek, Helmond en Den Haag. Zij wonen Broekhem ... Of Erwin ook wordt gedeporteerd is onduidelijk.

Ester Weinreb, weduwe Kopf, en haar dochter **Frieda Kopf**, worden vanaf de Muntstraat 9 (nu Vestinggrill) gedeporteerd'. De moeder wordt 18 mei 1882 in het Poolse Dolina geboren en sterft 19 november 1942 in Auschwitz. Dochter Frieda wordt geboren op 8 oktober 1914 Rozniatov en sterft 23 juli 1943 in Sobibor.

Jozef Günsberg, geboren op 21 januari 1895 in Nadworna, is vermoord op 31 augustus 1942 te Auschwitz. Hij wordt gedeporteerd vanaf de woning Koningswinkelstraat nummer 7.

Op de gedenkplaat staan nog de namen **Erna Benedik**, weduwe **H. Hertog** en **Jacq. Hannef**. Erna Benedik trouwt in Amsterdam met Theodor Schachman en wordt vandaar gedeporteerd. Henriëtte Hertog-Berlin heeft de oorlog overleefd en Jacques Hannef, eigenlijk Jacob Hanft, woonde in Klimmen en werd uit deze plaats gedeporteerd.

Niet vermeld op de gedenkplaat zijn **Alice Gebhard-Rosenwald** en **Eva Cok-de Wilde**. Mevrouw Gebhard komt met haar niet-Joodse man Theo en dochter Alice vanuit Voorburg naar Valkenburg. Het gezin vindt onderdak bij de familie Heijnen in de Guascostraat 3. Zij wordt geboren op 22 december 1901 te Herne en sterft 21 januari 1945 te Auschwitz. Man en dochter worden niet gedeporteerd en overleven.

Eva de Wilde stamt uit Leeuwarden waar zij 11 maart 1916 werd geboren en stierf 10 september 1942 in Auschwitz. Onder de artiestennaam Amy Cok - zij trouwde met de musicus Herman Cok uit Amsterdam - trad zij in de zomers van 1941 en 1942 als zangeres op in de voormalige Valkenburgse dancing Pavillon. Zij logeerde in beide seizoenen met haar zoontjes Herman en Robby bij de familie Bemelmans in de Walravenstraat 6. Zij werd daar opgepakt, maar de zoontjes konden door een reddingsactie van de Valkenburgse vriendin Kätke Flachs ontkomen.

** Amy Cok als zangeres in het Valkenburgse Pavillon.*